

SPOTKANIE NAUKOWE SEKCJI MORALISTÓW POLSKICH

W dniach 30 IV – 2 V 1997 w Zakopanem odbyło się spotkanie naukowe – symposium sekcji moralistów polskich, na które zjechało ponad 80 teologów moralistów z całej Polski. Papieski Fakultet Teologiczny we Wrocławiu reprezentowało trzech księży: Michał Chłopowiec, Tadeusz Reroń i Ryszard Groń. Symposium dotyczyło bardzo istotnego i podstawowego problemu w teologii moralnej, a mianowicie jej tożsamości i metodyki nauczania. Właściwym dniem roboczym był

1 maja, w którym można było wysłuchać pięciu wykładów monograficznych o charakterze bardziej teoretycznym. Ich treść dobrze oddają same tytuły. I tak, do południa wystąpili ze swoimi wykładami: ks. prof. dr hab. Wojciech Bołoz (CSsR) – *Teologia moralna a inne nauki teologiczne*, ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz (TCh) – *Teologia moralna a etyka*, ks. dr hab. Ireneusz Mroczkowski, *Teologia moralna a nauki o człowieku*. Po południu natomiast wystąpili: ks. prof. dr hab. Stanisław Olejnik – *Przedmiot wykładów teologii moralnej* i ks. prof. dr hab. Jan Kowalski – *Układ współczesnych podręczników teologii moralnej*.

Zgodnie z tytułami, wszyscy prelegenci naświetlili sytuację teologii moralnej w ich relacji do nauk pokrewnych i pomocniczych, wskazując na przedmiot teologii moralnej i układ podręcznikowy, który ma ułatwić jej wykład systematyczny. Każdy z wykładów był zarazem wstępem do późniejszej dyskusji.

Pierwszy z prelegentów, po wstępnym zdefiniowaniu teologii moralnej i jej umiejscowieniu wśród nauk teologicznych, skoncentrował się na trzech jej związkach: z teologią biblijną i patrystyką, dogmatyką oraz liturgiką.

Ks. Bortkiewicz cały swój wykład oparł na dorobku dwóch polskich pionierów metaetyki, K. Wojtyły i T. Stycznia, próbując wyjaśnić, na czym polegają wzajemne związki między teologią moralną i etyką filozoficzną. Najogólniej rzecz biorąc, relacje te sprowadzają się do dania przez etykę odpowiedzi filozoficznej na pytanie: Dlaczego czyn jest moralnie dobry? W ten sposób dyscyplina moralna jest uzależniona jednostronnie od etyki. Jednak teologia moralna jest odrębną nauką, który ma własny przedmiot i charakter uwarunkowany biblijnie, chrystocentrycznie, eklezjalnie i personalistycznie. Należy więc mówić o wzajemnej kooperacji obydwu nauk, jednak z zachowaniem ich odrębności.

Ks. prof. Mroczkowski przedstawił sytuację moralności postmodernistycznej opartej na antropologii filozoficznej indywidualistycznej. Cechami tej moralności są: liberalizm, subiektywizm, utylitaryzm i hedonizm. Wobec powyższego, teologia moralna stoi przed trudnym zadaniem stawienia czoła tym nurtom filozoficznym, opowiadając się stanowczo za jedną antropologią chrześcijańską, odpowiednią metodą, być może – idąc po linii kard. Wojtyły – fenomenologiczno-hermeneutycznej, jak to zauważył później jeden z dyskutantów. Ważne jest przy tym zachowanie obiektywności doświadczenia moralnego, choć uwarunkowanego konkretną sytuacją i celem działania.

W dyskusji ks. prof. dr hab. Janusz Nagórny dokonał istotnego rozróżnienia, które pomoże traktować moralną poważnie, a mianowicie, ma ona być najpierw dyscypliną naukową, która ma swój przedmiot i metody, następnie musi być nauką teologiczną, wskazując na jej związek z Objawieniem, wreszcie – jako taka – jest teologia moralna związana z naukami antropologicznymi. Cały więc problem polega na tym, aby wykazać jej naukowość, teologiczność i moralność.

Ks. Olejnik, wbrew tematowi wykładu, skupił się na omówieniu swojej 50-letniej pracy naukowej, pokazując jak powstawało dzieło jego życia, siedmiotomowy podręcznik teologii moralnej, jak na razie jedyny kompletny w języku polskim. Przy okazji, w dyskusji, wypłynęła sprawa powstawania nowego podręcznika teologii moralnej przygotowywanego przez sekcję moralną KUL-u.

Ostatni z prelegentów, ks. Jan Kowalski, zaprezentował układ współczesnych podręczników teologii moralnej w różnych strefach językowych: francuskiej, niemieckiej, włoskiej i polskiej. W dyskusji jeden z księży uzupełnił wypowiedź prelegenta dodając strefę angielską. Okazuje się, że nie sprawia trudności ustalenie układu materiału teologii moralnej fundamentalnej, gdyż z reguły omawia się tu stałe elementy: problematyka wstępna, czyn ludzki, prawo, sumienie, traktat o grzechu. Różnice zachodzą w teologii szczegółowej. Dyskusyjna jest kwestia kryterium podziału materiału: Dekalog (jest to propozycja *Veritatis Splendor*), wezwanie Boże i odpowiedź człowieka (S. Olejnik) itd. W każdym razie układ problematyki teologii moralnej szczegółowej zależy od przyjętej koncepcji, gdzie zawsze wyjdą kwestie sztucznie powiązane z ideą centralną. Być może nadchodzi czas zmierzchu podręczników, podsumował ks. Kowalski, więc całość nauczania moralnej będzie polegać na przedstawieniu jej podstawowych idei, a następnie sukcesywnym uzupełnianiu i pogłębianiu ich przez studium indywidualne.

W drugim dniu sympozjum (2 V) przewidziano trzy wykłady o charakterze wybitnie praktycznym, koncentrując się na celu i sposobie prowadzenia wykładu, seminarium i ćwiczeń z teologii moralnej.

Pierwszy prelegent, ks. prof. dr hab. Alojzy Marcol, w swym wykładzie pt. *Metoda prowadzenia wykładu*, słusznie zauważył, że w wykładzie materii należy opierać się na jednym obranym przez siebie podręczniku, uzupełniając go jednak sukcesywnie o nowe elementy, które pojawiają się na bieżąco. Nie należy czytać podręcznika. Sam wykład ubogacać przykładami z życia. Zakłada to oczywiście ciągłą formację intelektualną i osobiste zaangażowanie wykładowcy

Kolejny prelegent, ks. prof. dr hab. Paweł Góralczyk, w swoim wykładzie pt. *Seminarium naukowe: wymagania formalne i sposób prowadzenia* poruszył problematykę seminarium naukowego, którego sposób prowadzenia zależy od trzech celów, jakie chce się osiągnąć. Stąd może być seminarium ćwiczeniowe, referatowo-dyskusyjne i konsultacyjne, odnośnie do trzech celów: ćwiczenia uzupełniające wykład, przygotowanie referatu sprawdzającego umiejętność posługiwania się materiałem przeczytanym i sukcesywna konsultacja z profesorem w trakcie pisania pracy dyplomowej przez studenta (problematyka metodologiczna, plan pracy, bibliografia, poszczególne rozdziały pracy, wstęp i zakończenie).

Ostatnim referentem był ks. dr Krzysztof Jeżyna. W swym wykładzie pt. *Ćwiczenia z teologii moralnej: cel, zakres i sposób prowadzenia* przedstawił potrzebę ćwiczeń z teologii moralnej, ich cel (dopełniający – uzupełniający wykłady, metodologiczny lub ćwiczenia nad tekstami źródłowymi) i formę aktywnego udziału studentów, wreszcie wskazania metodyczne.

Na zakończenie sympozjum, po wstępnym ustaleniu następnego terminu przyszłorocznego spotkania moralistów, gościnnie wystąpił Słowak, Rene Balak, absolwent KUL-u, zapoznając z sytuacją teologii moralnej na Słowacji. Miejmy nadzieję, że kolejne sympozjum przyczyni się do efektywnej pracy i przybliżania problematyki moralnej na naszych uczelniach teologicznych.